

Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(Περιοδικό «Εὐθύνη», τεύχος 453, Σεπτέμβριος 2009, σ. 410-412)

Στὴν πρωτοφανῆ κρίση τῶν ἀξιῶν ποὺ διέρχεται ἡ Οἰκουμένη σήμερα, πάμπολλες εἶναι οἱ φωνές ποὺ ἀκούγονται εἴτε διαμαρτυρόμενες εἴτε ἐπιτιμῶσες εἴτε ἀνησυχούσες εἴτε συνιστῶσες κατευθύνσεις καὶ προσανατολισμούς. Σὲ ἐποχές ἐκπτώσεων πρὸς ἀντιμετώπιση τῆς οἰκονομικῆς ὑφέσης διαπιστώνουμε καὶ ἐκπτώσεις συνεχεῖς καὶ ἀνατιμήσεις στὶς ἀξίες μὲ τὶς ὁποῖες μέχρι τώρα εἴχαμε συνηθίσει νὰ συναλλασσόμαστε. Τὸ ἐρώτημα ἀσφαλῶς παραμένει, ἂν οἱ ἀξίες ἔχουν αἰώνια ἀξία ἢ εἶναι συμβατικές, προῖον μιᾶς σύμβασης, μιᾶς συμφωνίας. Ἔχουν θρησκευτικὴ βάση στηριζόμενες σὲ ἀποκαλυπτικὰ κείμενα ἢ εἶναι μία σὺν-βάση, ἓνα κοινωνικὸ σὺν-βόλαιο; Εἶναι πάντως πολλοὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀμφιβάλλουν ἂν ἀποδεκτὲς μποροῦν νὰ γίνουν ὡς ἀξίες μόνον ἐκεῖνες τοῦ παρελθόντος. Αὐτό, βέβαια, μπορεῖ νὰ δικαιολογεῖται ἂν τὶς ἀξίες ποὺ προηγήθηκαν τὶς ἐκλάβουμε σὰν κάτι τὸ στατικό, τὸ ἀκίνητο.

Σημασία ἔχει νὰ ἀξιοποιουῦμε τὸ πρὶν, χωρὶς νὰ τὸ διαφυλάσσουμε μουσειακὰ καὶ νὰ τὸ ἐξιδανικεύουμε, χωρὶς, ὅμως, καὶ νὰ μεμψιμοιροῦμε γιὰ τὸ τώρα, παραδίδοντας τὸ στὸ μετὰ, μὲ τὴ συναίσθηση ὅτι αὐτὸ ποὺ κάνουμε τώρα παρατίθεται στοὺς ἐπομένους δυναμικά, κινητικὰ πρὸς τὸ μέλλον. Πρὸς μία τέτοια κατεύθυνση τὸν περασμένο Δεκέμβριο, 11 μὲ 14, ἔλαβε χώρα στὸ Trento (Τριδέντο) τῆς Ἰταλίας τὸ «Πρῶτο Καθολικὸ – Ὁρθόδοξο Βῆμα» (Forum) γιὰ τὴν ἀπὸ κοινῶν ἀντιμετώπιση ποιμαντικῶν πρακτικῶν πρὸς διαφύλαξη καὶ προαγωγή τῶν Χριστιανικῶν ἀξιῶν ἐντὸς τῆς Εὐρώπης. Τὴν πρωτοβουλία εἶχε τὸ Συμβούλιο τῶν Ἱεραρχιῶν τῶν (ρωμαιοκαθολικῶν) Ἐπισκόπων Εὐρώπης (CCEE), κατόπιν συνεννοήσεως μὲ τοὺς προκαθημένους τῶν Ὁρθόδοξων Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἔστειλαν ἐκπροσώπους τοὺς στὴν πρώτη αὐτῆ συνέλευση τοῦ Βήματος. Συμμετεῖχαν δώδεκα ὀρθόδοξοι καὶ δώδεκα ρωμαιοκαθολικοὶ.

Ἐπειδὴ ἡ πρώτη αὐτῆ συνάντηση ἦταν ἀφιερωμένη στὴν Οἰκογένεια ὡς ἓνα κεφάλαιο γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παρέστησαν καὶ

ἐκπρόσωποι τῶν ποντιφηκικῶν Συμβουλίων Δικαιοσύνης καὶ Εἰρήνης, τῆς Οἰκογένειας καὶ τῆς Ποντιφηκικῆς Ακαδημίας pro Vita. Τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξεπροσώπησε ὁ ὁμ. Καθηγητῆς Α. Μ. Σταυρόπουλος, ὁ ὁποῖος τυγχάνει καὶ μέλος τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) Γάμου, Οἰκογενείας, Προστασίας τοῦ Παιδιοῦ καὶ Δημογραφικοῦ Προβλήματος. Εἰσηγήθηκε τὸ θέμα «Γάμος καὶ Οἰκογένεια: πρότυπα καὶ παρομοιώσεις στὴν παράδοση καὶ τὴ σύγχρονη πραγματικότητα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα». Ἐκφράστηκε ἡ εὐχή οἱ συναντήσεις αὐτὲς νὰ ἐπαναληφθοῦν μὲ πρωτοβουλία τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σὲ θέματα ἀξιῶν, οἱ ὁποῖες ὀφείλουν νὰ ὀδηγήσουν τὸ εὐρωπαϊκὸ γίγνεσθαι.

Ἀπὸ τὴν Ἐκθεση τῆς Συνελεύσεως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν κρίναμε σκόπιμο νὰ δημοσιεύσουμε τὴν Συστάσεις καὶ Ἐκκλήσεις ποὺ ἀπηύθυναν οἱ ἐκπρόσωποι σὲ ὅλα τὰ πρόσωπα καλῆς θελήσεως γιὰ τυχόν παρεμβάσεις τους στὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ διεθνῆ δρώμενα.

Τὰ Πρακτικὰ τοῦ Βήματος μὲ τὴν ἀνακοινώσεως τῶν συμμετεχόντων καὶ τὴν πλήρη Ἐκθεση τῆς Συνελεύσεως κυκλοφορήθηκαν ἀπὸ τὸν ἰταλικὸ ἐκδοτικὸ οἶκο Dehoniane (*La Famiglia: un bene per l'umanità – The Family: A Good for Humanity – La famille : un bien pour l'humanité*, Collana Oggi e Domani, Bologna 2009, 248 σ.)

Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀξίζει νὰ ὑπενθυμίσουμε τὴν παράγραφο 12 τοῦ Μηνύματος τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Φανάρι, 12 Ὀκτωβρίου 2008): «Εἰς τὴν διογκουμένην σύγχυσιν τῆς ἐποχῆς μας ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ γάμου ἀντιμετωπίζει κρίσιν. Ἡ Ἐκκλησία ἐν πνεύματι κατανοήσεως τῶν νέων σύνθετων κοινωνικῶν συνθηκῶν ὀφείλει νὰ ἀναζητήσῃ τρόπους πνευματικῆς συμπαραστάσεως καὶ γενικωτέρας ἐνισχύσεως τῶν νέων καὶ πολυμελῶν οἰκογενειῶν».

Συστάσεις καὶ ἐκκλήσεις

Τὰ τελευταῖα χρόνια, οἱ Ἐκκλησίαι συνειδητοποίησαν τὴ σπουδαιότητα τῆς προωθήσεως μιᾶς ἀνανέωσης τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἰδιαίτερα μάλιστα ὅταν συμπαρίστανται στοὺς νέους κατὰ τὴν πορεία τους νὰ γίνουν σύζυγοι, πατέρες καὶ μητέρες. Πέραν τῆς ποιμαντικῆς συνοδείας ποὺ προσφέρεται πρὸς ὅλες τὴς οἰκογένειες, σκεπτόμαστε ὅτι οἱ πρόσφατα σχηματισμένες οἰκογένειες πρέπει ν' ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενο μιᾶς ἐξειδικευμένης συμπαραστάσεως. Οἱ

περιθωριοποιημένες οικογένειες -συχνά οί οικογένειες τῶν μεταναστῶν- ἀξίζουν ἐξίσου μιᾶς ιδιαίτερης προσοχῆς. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ὡς ἀποστολή νὰ ξαναδώσει ἐλπίδα στήν κοινωνία μας, ἡ ὁποία ἀντιμετωπίζει σήμερα πολλές προκλήσεις. Ὀφείλουμε νὰ δώσουμε σήματα ἀλληλεγγύης καί νὰ μεταδώσουμε τὸ θετικὸ μας μήνυμα γιὰ τὴν οἰκογένεια μέσω τῶν Μ.Μ.Ε.

Ὅλοι μαζί, καθολικοὶ καὶ ὀρθόδοξοι, διατυπώνουμε τὶς ἀκόλουθες συστάσεις, κάνοντας ἔκκληση σὲ ὅλα τὰ πρόσωπα καλῆς θελήσεως, ὥστε νὰ παρέμβουν στὰ ἀκόλουθα σημεία:

1. Εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἐπείγον νὰ ἀνακαλύψουμε ἐκ νέου τὴν ἔννοια τῆς οἰκογένειας. Εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι μία ἀπὸ τὶς κύριες αἰτίες τῆς σύγχρονης δημογραφικῆς κρίσεως καθὼς καὶ τῶν ὑπολοίπων κρίσεων ποὺ εἶναι συνδεδεμένες μαζί τους, ἐδρεύει στήν ἄρνηση αὐτῆς τῆς κατανόησης. Θὰ πρέπει νὰ ἐπενδύσουμε πολλή ἐνέργεια στήν προώθηση τῆς οἰκογένειας καὶ νὰ φωτίσουμε τὴ συμβολὴ ποὺ μπορεῖ νὰ προσφέρει στήν κοινωνία. Τὸ οἰκογενειακὸ κύτταρο εἶναι μία σχολὴ δημιουργικῆς κοινωνικοποιήσεως, δυναμικῆς καὶ ζωτικῆς σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, ἐκπαιδεύοντας τὰ μέλη τῆς στήν ἀνακάλυψη τῆς κοινότητος καὶ τῆς διαφορετικότητος, ἐντυπώνοντας σ' αὐτὰ τὸν «πολιτισμὸ τῆς δωρεᾶς», ἐνθαρρύνοντάς τα στὸ ἄνοιγμα στήν ποικιλότητα ἐν ἀλληλεγγύῃ, εὐνοώντας τὴν ἀμοιβαιότητα στήν ἐπικοινωνία, καὶ ἐμφυσώντας τους ἕνα δυναμισμό ποὺ νὰ τοὺς ὠθεῖ νὰ ἀνακαλύπτουν τὸ καινούριο, καρπὸ μιᾶς προσωπικῆς δέσμευσης.
2. Διαβεβαιώνουμε ὅτι οἱ ἄνθρωποι, μόνο ὅταν οἰκοδομήσουν μία σχέση μὲ τὸ Θεὸ, μποροῦν ν' ἀνθήσουν πλήρως. Γι' αὐτὸ εἴμαστε πεπεισμένοι ὅτι προωθώντας τὸν θεσμό τῆς οἰκογένειας θεμελιωμένο στὸ γάμο μεταξὺ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μιᾶς γυναίκος, ἡ Εὐρώπη θὰ συμβάλει στήν ἐνδυνάμωση αὐτοῦ τοῦ θεμελιώδους κυττάρου τῆς κοινωνίας, ποὺ διαδραματίζει ἕναν ζωτικὸ ρόλο ἀπελευθέρωσης, ἀνάπτυξης καὶ προόδου τῆς κοινωνίας. Ἡ ἀναγνώρισή της θὰ σημειώσει τὴν ἀρχὴ μιᾶς ἀνανέωσης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ, ποὺ ψάχνει τὸ δρόμο του σ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς ποὺ χαρακτηρίζονται ἀπὸ μιᾶ πνευματικὴ ἀναζήτηση. Ἀπευθύνουμε ἐπίσης τὴν ἀκόλουθη ἔκκληση πρὸς τοῦ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ὑπευθύνους: ἡ οἰκογένεια δὲν εἶναι μιᾶ ἄχρηστη ἀντίληψη. Ἀντίθετα ἀντιπροσωπεύει τὸ μέλλον, ἂν ἀνακαλυφθεῖ μὲ τὸν προσήκοντα τρόπο. Χωρὶς τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπη, τῆς ὁποίας λαμβάνουμε πείρα στοὺς κόλπους τῆς οἰκογένειας, ἡ κοινωνία μας γίνεται πιὸ ἀδύναμη.
3. Μποροῦμε νὰ διαβεβαιώσουμε ἐπίσης, ὅτι ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἔδωσαν τὴ ζωὴ στὰ παιδιά τους, οἱ γονεῖς ἀπολαμβάνουν τὸ

ἀρχέγονο, πρωταρχικό και ἀναπαλλοτριώτο δικαίωμα νὰ τὰ διαπαιδαγωγήσουν. Πρέπει νὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς οἱ πρῶτοι καὶ κύριοι παιδαγωγοὶ –καὶ γενικὰ οἱ πιὸ κατάλληλοι– τῶν παιδιῶν τους. Ἀπευθύνουμε ἔκκληση στοὺς πολιτικούς θεσμοὺς νὰ ἐγγυηθοῦν στοὺς γονεῖς τὸ δικαίωμα νὰ ἐκπαιδεύουν τὰ παιδιά τους σύμφωνα μὲ τὶς ἠθικὲς καὶ θρησκευτικὲς πεποιθήσεις τους, λαμβανομένων ὑπόψη τῶν πολιτιστικῶν παραδόσεων ποὺ ἰσχύουν στὴν οἰκογένειά τους. Αὐτὸ τὸ δικαίωμα συνεπάγεται ἐπίσης ἐκεῖνο τῆς ἐλεύθερης ἐπιλογῆς τῶν σχολείων ἢ τῶν ἀναγκαίων μέσων γιὰ νὰ ἐκπαιδεύουν τὰ παιδιά τους σύμφωνα μὲ τὶς πεποιθήσεις τους. Ἡ σεξουαλικὴ ἀγωγή, ἰδιαίτερα, συνιστᾷ ἓνα θεμελιῶδες δικαίωμα τῶν γονέων. Θὰ πρέπει νὰ γίνεται μὲ σεβασμὸ στὶς ἐπιλογές τους καὶ ὑπὸ τὴν ἄμεση ἐποπτεία τους.

4. Διαβλέπουμε ἓνα μεγάλο κίνδυνο στὸ γεγονός ὅτι οἱ ἀνάγκες τῶν παιδιῶν καὶ ἡ εὐμάρεια τῆς οἰκογένειας εἶναι προφανῶς ὑποτεταγμένες στὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα.
5. Κάνουμε ἔκκληση στοὺς δημόσιους θεσμοὺς, πολιτικὲς ποὺ ἀφοροῦν στοὺς μισθοὺς, νὰ λάβουν ὑπόψη τὶς ἀνάγκες ποὺ συνδέονται μὲ τὴ δημιουργία καὶ τὴ διατήρηση συνθηκῶν ἀξιοπρεποῦς ζωῆς γιὰ τὶς οἰκογένειες. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μὲ φορολογικὰ μέτρα ποὺ ἀναγνωρίζουν τὴν ἀπαραίτητη συμβολὴ τῆς οἰκογένειας στὴν κοινωνία. Θὰ πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε μὲ τρόπο ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἐπιβεβλημένη ἡ ἀναγκαστικὴ πλήρης ἐκτὸς κατοικίας ἐργασία καὶ τῶν δύο γονέων, εἰς βάρος τῆς οἰκογενειακῆς τους ζωῆς καὶ κυρίως τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν τους. Ἀπευθύνουμε ἔκκληση στοὺς δημόσιους θεσμοὺς νὰ ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ σεβαστοῦν τὴν ἐργασία τῶν μητέρων ποὺ ἐπιτελεῖται στὸ σπίτι, ἢ ὁποῖα ἔχει μεγάλη ἀξία γιὰ τὴν οἰκογένεια καὶ γιὰ τὴν κοινωνία. Ἡ φροντίδα τῶν παιδιῶν πρέπει νὰ ἀποτελέσει ἀντικείμενο περαιτέρω διερευνήσεως. Τὸ ἀνώτερο συμφέρον τῶν ἀνηλίκων παιδιῶν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἡ ὀδηγητικὴ ἀρχή.
6. Τέλος, ἐπισύρουμε τὴν προσοχὴ ὅλων πάντων στὴν ἠθικὴ ἐπιλογὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας. Αὐτὴ ἡ ἐπιλογὴ βρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Διαθήκης ποὺ ὁ Θεὸς ἔκλεισε μὲ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἐπραγματοποίησε ἐν Χριστῷ: «Κοιτάξτε, ἐγὼ βάζω μπροστά σας τὴ ζωὴ καὶ τὴν εὐτυχία ἀπὸ τὴ μία μεριά, τὸ θάνατο καὶ τὴ δυστυχία ἀπὸ τὴν ἄλλη. Δώστε προσοχὴ σ' αὐτὸ πού σᾶς διατάζω σήμερα. Δηλαδή ν' ἀγαπᾶτε τὸν Κύριο, τὸ Θεό σας, καὶ νὰ βαδίζετε στὸ δρόμο τηρώντας τὶς ἐντολές του... Τότε θὰ ζήσετε καὶ θὰ γίνετε πολυάριθμοι. Ὁ Κύριος θὰ σᾶς εὐλογήσει... Ἐβαλα

μπροστά σας τή ζωή και τὸ θάνατο, τὴν εὐλογία καὶ τὴν κατάρα.
Διαλέξτε, λοιπόν, τὴ ζωή γιὰ νὰ ζήσετε ἐσεῖς καὶ οἱ ἀπόγονοί σας»
(Δευτερονόμιο 30, 15-19).